

Asia: VN/3785/2024

Lausuntopyyntö: hallituksen esitysluonnos eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Henkilöjunaliikenteen hankinnat

KKV kannattaa esitystä, joka mahdollistaisi julkisesti tuetun ostoliikenteen järjestämisen uusille toimivaltaisille viranomaisille. Alueellisten viranomaisten rautatieliikenteen kilpailutusten kautta on mahdollista lisätä kilpailua Suomen henkilöjunaliikenteen markkinalla. Kuten esityksessä todetaan, julkisesti tuetun liikenteen kilpailuttaminen tukee kilpailun syntymistä myös markkinaehtoiseen liikenteeseen, koska mahdollisuus toimia laajalla liiketoimintamallilla pienentää markkinoille tulemisen kynnystä.

KKV pitää myös kannatettavana esitystä siitä, että palvelusopimusasetuksen suorahankintaa koskevia poikkeuksia rajattaisiin niin, että myös kynnysarvot alittavat sopimukset olisi kilpailutettava. Kuten esitystekstissä todetaan, Suomessa henkilöliikennemarkkinat ovat pienet, ja alueellisen junaliikenteen sopimukset voisivat jäädä usein kynnysarvojen alle. Jos hankinnat tehtäisiin suorahankintana, kilpailua ei syntyisi.

Myös KKV näkee, että rautatieliikenteen kilpailua voisi edistää hankintojen koordinoitu toteuttaminen. Kuten esityksessä todetaan, pienet ja päällekkäiset kilpailutukset voivat vähentää yritysten kiinnostusta ja heikentää kilpailun syntymistä ja siitä saatavia hyötyjä. Koordinoinnilla voitaisiin luoda yrityksille selkeämpi ja pitkäjänteisempi markkinanäkymä.

Lisäksi KKV kannattaa esitystä uusien hankintalakiin viittaavien säännösten lisäämisestä, sillä tämä olisi omiaan selkeyttämään liikennepalvelulain alaisia hankintamenettelyjä. Liikennepalvelulakiin lisättäisiin muun muassa säännös, jonka mukaan hankintayksikön on kohdeltava

hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Jos tarjouskilpailussa ehdokkaana tai tarjoajana on hankintayksikön organisaatioon kuuluva yksikkö, hankintayksikön omistama yhteisö tai laitos taikka toinen hankintayksikkö, sitä on kohdeltava samalla tavoin kuin muita ehdokkaita ja tarjoajia. Säännösten lisääminen korostaisi palvelusopimusasetuksessa asetettuja edellytyksiä, että tarjouskilpailussa noudatettavan menettelyn on oltava avoin kaikille liikenteenharjoittajille, oikeudenmukainen ja siinä on noudatettava avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita. Säännösten lisääminen turvaisi osaltaan myös julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan kilpailun tasapuoli-suutta, josta säädetään kilpailulain 4 a luvussa.

Rautatiealan sääntelyelimen siirto

Rautatiealan sääntelyelimeen liittyen KKV viittaa esityksessä todettuun, jonka mukaan rautatiealan sääntelyelimen sijoittaminen Kilpailu- ja kuluttajaviraston yhteyteen tarjoaisi sääntelyelimelle vahvan tuen sen tehtävien hoitamiseen, sillä Kilpailu- ja kuluttajavirastossa olisi samankaltaisia tehtäviä. Lisäksi esityksen henkilöstövaikutuksia koskevassa luvussa todetaan, että sääntelyelimen tehtävät olisivat samankaltaisia kuin Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtävät, minkä vuoksi Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamallit ja työkalut voisivat nykyistä paremmin tukea sääntelyelimen tehtävien hoitamista.

KKV:n näkemyksen mukaan virastolla ja rautatiealan sääntelyelimellä ei ole samankaltaisia tehtäviä. KKV valvoo yleisviranomaisena kilpailua kaikilla markkinoilla, ja sääntelyelin taas on sektoriregulaattori, jonka tehtävät ovat erityiset ja jonka tehtäviin kuuluu valvoa, että elinkeinonharjoittajat ja julkinen sektori hoitavat niille säädetyt velvoitteet. Kun otetaan lisäksi huomioon sääntelyelimelle säädetty vahva organisatorinen, toiminnallinen, hierarkkinen ja päätöksentekoon liittyvä itsenäisyys sekä raideliikennelain 153 §:ssä erityisesti säädetty yhteistyö Liikenne- ja viestintäviraston kanssa, KKV katsoo, että esityksen kohdat, joissa viitataan tehtävien samankaltaisuuteen, eivät pidä paikkaansa.

Vaikka esityksessä arvioidaan, että siirto ei lisää määrärahatarpeita, KKV pitää tärkeänä varmistaa, että siirron yhteydessä siirretään riittävät määräraharesurssit kattamaan paitsi siirtyvien virkamiesten palkat myös muut kulut, kuten virkamatkat, pienhankinnat ja siirtyvää henkilöstöä vastaavan osuuden yleiskustannuksista.

Virasto kiinnittää vielä huomiota siihen, että esityksessä on todettu sääntelyelimen siirron mukana siirtyvän yhteensä viisi virkamiestä, joista yksi on määräaikainen. Viraston tietojen mukaan sääntelyelimessä ollut viides, määräaikainen virkasuhde olisi jo päättynyt.

Heinonen Miika
Kilpailu- ja kuluttajavirasto